

Копищик Галина Геннадіївна

студентка 4 курсу факультету фінансів та обліку, ТНЕУ

Смольницька Анна Василівна

студентка 4 курсу факультету фінансів та обліку, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доц. Дем'янюк А.В.

СЕРЕДНЬОСТРОКОВЕ ПЛАНУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ ВИДАТКІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Бюджетна реформа в Україні на сьогодні є одним із актуальних питань державної політики. Курс на європейську інтеграцію, проголошений нашою країною, покладає велику відповідальність на уряд, зокрема, це стосується гармонізації бюджетного процесу в Україні зі стандартами, що діють у Європі. Так, Програмою економічних реформ визначено за необхідне в рамках стабілізації державного бюджету сприяти посиленню фінансової та фіскальної дисципліни, оптимізувати кількість державних цільових програм і запровадити середньострокове планування [1].

Складання бюджету на основі середньострокового плану і прогнозу визначено Бюджетним кодексом України. Потрібно зауважити, що планування доходів та видатків бюджету, а також фінансування бюджетних програм можливе лише за умови якісно побудованого прогнозу. Базою такого прогнозу є Програма діяльності уряду, а також інші прогнозні й програмні документи соціально-економічного розвитку країни. До складу індикативних прогнозних показників, необхідних для запровадження середньострокового бюджетного планування, входять, зокрема такі:

- основні макропоказники соціально-економічного розвитку країни;
- показники державного та зведеного бюджетів за видами доходів, видатків і фінансування;
- показники державного боргу;
- показники міжбюджетних відносин [2].

Для підвищення ефективності запровадження середньострокового планування в нашій країні варто розглянути зарубіжний досвід розв'язання цієї проблеми. У країнах Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) питання середньострокового

планування нерозривно пов'язані з поняттям «багаторічний бюджет», побудова якого базується на таких принципах: єдність дій влади; жорсткі бюджетні обмеження «зверху вниз»; перспективні оцінки видатків; чіткий і прозорий зв'язок між прогнозами середньострокового бюджетного планування та щорічним бюджетним процесом; орієнтація на результат [3].

Зауважимо, що бюджетне планування в розвинених країнах здійснюється за принципом «зверху вниз». Метод було запроваджено у практику складання бюджету з метою раціоналізації використання бюджетних коштів. Його сутність полягає в установленні сукупних лімітів на видатки за секторами для профільних міністерств із боку міністерства фінансів. Такий підхід створив передумови для мотивації міністерств формувати свої програмні бюджети в рамках певного обсягу коштів.

Вищезазначена практика пояснюється обмеженістю бюджетних ресурсів і необхідністю підвищення відповідальності розпорядників грошових коштів за заходи економії в межах підзвітних їм програм. У розвинених країнах ОЕСР розподіл видатків відбувається згідно з лімітами за середньостроковими відомчими бюджетними програмами та видатками, управління якими здійснюється на щорічній основі.

Розглянемо в подальшому зарубіжний досвід здійснення середньострокового бюджетування на прикладі окремих країн. Так, наприклад, у Великобританії кошти державного бюджету розподіляються таким чином: кошти за відомчими лімітами – близько 60% та видатки, що встановлюються щорічно – 40%. При цьому фіксовані середньострокові ліміти встановлюються кожних три роки.

Бюджетна реформа, що розпочалась у Австрії у 2007 р., передбачала дві стадії: перша – запровадження середньострокового планування і прогнозування бюджету, друга – розширення повноважень міністерств щодо управління бюджетними коштами. В результаті реалізації реформи країна здійснює середньострокове планування на ковзній основі терміном на чотири роки (за схемою «бюджетний рік плюс три») зі встановленням лімітів видатків у агрегованій формі.

Подальша реалізація бюджетної реформи у країні передбачає створення довгострокових фіскальних прогнозів, які охоплюватимуть період до 30 років. Хоча побудова довгострокових прогнозів не є частиною механізму середньострокового бюджетного планування, такі

кроки є необхідними для узгодження середньострокових прогнозів у часі й побудови чіткої бюджетної стратегії.

У Австралії доходи та видатки прогнозуються і плануються на чотирирічну перспективу. Характерною особливістю є розподіл усіх видатків за програмами, виконання яких закріплюється за міністерствами й відомствами та які мають відображати певні напрями бюджетної політики.

Активне запровадження середньострокового планування здійснюється в Таджикистані. Міністерство фінансів цієї країни формує інструкції, що містять роз'яснення процедури складання бюджету на середньостроковій основі та розробляються за напрямами функціонування державного сектору економіки [4].

Відповідно до цих інструкцій розробка середньострокової програми державних видатків відбувається щороку на трирічний період на ковзній основі. Середньострокове планування фінансування бюджетних програм здійснюється окремо за поточними та капітальними видатками. За кожною програмою зазначаються прогнозований обсяг видатків та індикативний ліміт фінансування, а в підсумку – загальний обсяг видатків у певному секторі й ліміт за цим сектором. Аналогічні прогнози подаються в розрізі державного та місцевих бюджетів. Якщо розпорядник грошових коштів ініціює створення нової програми, фінансування якої може спричинити перевищення секторального ліміту, йому необхідно надати фінансове обґрунтування доцільності введення нових напрямів діяльності.

Таким чином, із врахуванням зарубіжного досвіду здійснення середньострокового планування бюджетних видатків, доцільно вжити наступних заходів щодо зміцнення бюджетної дисципліни й посилення підтримки планування фіскальної політики в аспекті побудови реалістичних прогнозів бюджетних параметрів:

- ухвалити офіційну методику побудови довгострокових прогнозів економічного розвитку із виділенням середньострокових трирічних циклів із метою скорочення величини потенційної похибки між фактичними й запланованими показниками доходів та видатків;

- запровадити секторальні ліміти видатків у середньостроковій перспективі, а також ліміти на видатки державного бюджету за

програмами. Виняток для встановлення лімітів можуть становити виплати за державним боргом.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що оскільки ліміти в Україні доцільно встановлювати в середньостроковій перспективі, їхні межі можуть змінюватися залежно від стану економічного розвитку країни. Питання розширення лімітів має розглядатися лише в разі особливої потреби за рішенням уряду на основі всебічного аналізу розвитку відповідного сектору економіки та ходу реалізації програм. У межах лімітів також можуть утворюватися залишки коштів завдяки, наприклад, зменшенню вартості товарів і послуг. У таких випадках варто розширити повноваження розпорядників бюджетних коштів щодо ініціації створення нових напрямів видатків розвитку в межах коштів, які залишилися в рамках лімітів, що дасть змогу підвищити мотивацію розпорядників до пошуку нових шляхів економії і стимулюватиме розвиток підконтрольних їм секторів економіки.

Література:

1. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава: Програма економічних реформ на 2010–2014 роки / Комітет з економічних реформ при Президентові України. URL: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf (дата звернення: 01.11.2019)
2. Бюджетний кодекс України зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 01.11.2019)
3. Введение в среднесрочное планирование бюджетных расходов. URL: <http://www.oecd.org/dataoecd/35/6/42942295.pdf> (дата звернення: 01.11.2019)
4. Инструкция по составлению бюджета в рамках внедрения Среднесрочной программы государственных расходов. Официальный веб-сайт Министерства финансов Республики Таджикистан. URL: <http://minfin.tj/index.php?do=static&page=budget> (дата звернення: 01.11.2019)